

ПРИМЉЕНО 06.07.2023.			
ОРГ. ЈЕД.	БРОЈ	БРИВОГ	ВРЕДНОСТ
04	1913		

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име
Датум и место рођења

Трајковић, Светислав, Томислав
01.09.1969.

Основне студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена

Универзитет у Нишу
Правни факултет
Основне академске студије права
Дипломирани правник
1989
1996
7

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена
Научна област
Наслов завршног рада

Докторске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Година уписа
Остварен број ЕСПБ бодова
Просечна оцена

Универзитет у Нишу
Правни факултет
докторске академске студије права
2017
134
10

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације
Име и презиме ментора,
звање
Број и датум добијања
сагласности за тему
докторске дисертације

„ ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ
ХЛАДНОГ РАТА”
Небојша Ранђеловић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу
Одлука НСВ бр. 8/18-01-001/21-024 од 10.02.2021. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	362
Број поглавља	девет (увод, седам делова, закључак)
Број слика (шема, графикона) /	
Број табела	1
Број прилога	/

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Томислав Трајковић, „Историјат правне регулативе кривичних дела тероризма у Европи и Америци у 20. Веку“, Пешчаник, Часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, Историјски архив града Ниша, број 24, 2023: ISSN 1451-6373, Ниш, 2023. година.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Тероризам, термин који означава смишљену употребу незаконитог насиља или претње с намером изазивања страха и присиљавања власти и/или друштва на одређене поступке. Своје појавне облике имао је већ са првим организовањем друштва. Под наведеним насловом биће обрађени и узроци који доводе до његовог настанка. Могу се издвојити универзалне карактеристике тероризма. Прво, заједничко сваком терористичком акту је да има политички мотив. Друго, сваки терористички акт је усмерен према жртвама које симболички представљају политички циљ терористичког акта. Трећа битна карактеристика сваког терористичког акта је да сврха није наношење патње или штете жртви већ уношења страха, несигурности и дестабилизације у таргетираној држави. Из наведеног произилази четврта битна карактеристика тероризма, а то је јавност терористичког акта у циљу ширења својих идеја путем јавног мњења.</p>	M53
2	<p>Томислав Трајковић, "Осврт на историјске аспекте тероризма", позитивно рецензиран и прихваћен за објављивање у научном часопису «Правни Хоризонти» чији је издавач Правни факултет Универзитета у Нишу. Чланак ће бити објављен у броју 6, чије се публиковање очекује у току 2023. године.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Посебна улога правне историје приликом сагледавања свих врста терористичких аката огледа се у врло широким и разноликим последицама у зависности од историјског периода и развоја међународне заједнице и спознаје потребе усклађивања правних решења суверених држава међусобно у билатералним односима, тако и мултилатерално у оквиру међународних организација. Кроз историју посебно су се мењала и развијала правна решења многих међународно правних проблема и питања као што је употреба силе на територији друге државе, имунитет особа и правна ситуација изнуђених ослобађања. Прикупити и систематизовати примере до сада</p>	M53

извршених отмица као терористичких аката у посебне групе и подгрупе и отргнути из њих карактеристичне моменте и сагледати их са више аспеката представља допринос овог рада.

Томислав Трајковић, "Историјски развој сведочења као доказног средства у борби против организованог криминала и предлози за његово законско унапређење", Зборник Правног факултета у Нишу, Ниш, 2018. година. UDK: 343.9.02:347.943(497.11)

Кратак опис садржине (до 100 речи)

- 3 Организовани криминал, као и разни статуси сведока у његовом откривању имају своју историју настанка и развоја коју смо ми инкорпорирали у наше законодавство. Иако организовани криминал има кратку историју јер се у нашем законодавству појавио тек 2002. године доношењем посебног закона који је ову материју регулисао, M53 након потписивања Палермо Конвенције 2000. године, толико је сложен да су се у његову борбу сви инструменти моћи укључили. Аутор у раду анализира три статуса сведока: сведоке сараднике, заштићене сведоке и прикривене иследнике (посебна доказна радња) који су од велике важности у борби против организованог криминала и то од њиховог настанка и развоја кроз наш законодавни систем, након чега ће указати на одредбе које треба мењати и унапредити, а које се темеље на историјској анализи ових института. Поред тога треба имати у виду да је увођењем нових мера и института у борби против организованог криминала у наше законодавство, законом предвиђено да се ново уведени институти користе и за борбу против тероризма као једнако опасну врсту криминалне делатности.

Гордана Николић, Томислав Трајковић, Кривична дела изнуде у законодавству Србије у 20. веку, Пешчаник, Часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке, број 15, Ниш, Историјски архив града Ниша, 2017. Године.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

- 4 Кривично дело изнуде је старо кривично дело, које за циљ има прибављање противправне имовинске користи, те се сматра насилним имовинским кривичним делом. Кривично дело изнуде је у нашој земљи одувек било инкриминисано, с тим што је систематика у Законцима била различита. Аутори у раду анализирају ова дела M24 у српском законодавству 20. века и то у Кривичном законнику Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца; Кривичном законнику ФНРЈ из 1951. и 1959. године и Кривичном закону СР Србије из 1977. са изменама до 2005. године, те изводе закључке о томе које се одредбе сматрају адекватним и применљивим у данашњој инкриминацији ових дела, иако су многе и задржане, и кроз историјску перспективу показују облике који су се показали као адекватни у смилу ове регулативе за један од праваца будућег новелирања Кривичног законика.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Образложење

Увидом у биографију и приложену документацију, утврђује се да је кандидат Томислав Трајковић положио све испите предвиђене студијским програмом докторских академских студија права Правног факултета Универзитета у Нишу са просечном оценом 10 (десет) и испунио друге обавезе предвиђене студијским програмом, и то: припремио, израдио и одбранио два семинарска рада; припремио, израдио и публиковао 6 чланака из уже научне области којој припада тема докторске дисертације; одбранио пројекат докторске дисертације; пријавио тему докторске дисертације и окончао научноистраживачки рад на изради докторске дисертације, чиме је остварио 134 ЕСП бодова и испунио све услове предвиђене Правилником о докторским академским студијама права Правног факултета у Нишу и другим важећим правним прописима и квалификовао се за приступање одбрани докторске дисертације.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Докторска дисертација кандидата Томислава Трајковића под називом „ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА” написана је на 362 стране компјутерски обрађеног текста, уз одговарајући проред, са бројним напоменама у фуснотама које су експликативног карактера, неопходне за појашњење многих појава, појмова и назива. Кроз фусноте кандидат, такође, потврђује своје ставове теоријама и идејним ставовима других аутора који су у посматраном историјском периоду делали, остављајући, при том, читаоцу могућност да сагледа другачија мишљења и увиди исправност и грешке теоријског и практичног делања у сагледаваном периоду Хладног рата са историјске дистанце. Основу рада чини велики број домаћих и страних литерарних јединица - уџбеници, монографије, коментари меродавних извора права, радови у зборницима, научни и стручни часописи, студије и други краћи написи и новински чланци, као и бројни извори права из сагледаваног периода.

Текст дисертације је подељен на девет целина: увод, 7 делова и закључак.

У уводном делу рада, изложен је предмет, циљ, методе научног истраживања, хипотетички оквир, као и научна и друштвена релевантност истраживања.

У првом делу рада, аутор објашњава перспективу узрока појаве терора и тероризма у људској цивилизацији из чега проистиче и појам и дефиниција тероризма. У наставку се осврће на законску регулативу у законодавствима појединих земаља и кривично-правном систему СФРЈ у периоду Хладног рата.

У другом делу рада, кандидат се бави истраживањем појавних облика тероризма у првим државама старог века у римској провинцији Јудеји и даје правноисторијски осврт на појаве државног тероризма приликом формирања модерних држава након средњег века пре свега у Француској, а затим и у Царској Русији и на Балкану. Такође, обрађује облике тероризма у савременом периоду након Другог светског рата, са посебним освртом на узроке и последице тероризма у периоду Хладног рата, покушаје дефинисања међународног тероризма у периоду Хладног рата и нове појавне облике тероризма дефинисаним према заштитном објекту који се напада. У овом делу дата је перспектива угрожавања дипломатских и других особа са дипломатским имунитетом, отмице ваздухоплова и узроке појава отмице ваздухоплова и њиховог убрзаног увећања.

Трећи део посвећен је класификацији отмица ваздухоплова, историјској, политичкој и кривичноправној перспективи. Као основ класификације узети су начин извршења (отмице извршене употребом силе, претње, без употребе силе), побуде извршиоца (отмице ради остварења политичког циља, као знак

протеста и освете за понашање субјекта против кога је акт предузет, ради афирмације политичких група или личне афирмације, отмице лица, отмице ради тражења политичког азила, отмице талаца ради уцене, отмице које врше криминалци да би се спасли казне, отмице које врше умоболници и остале побуде). Према оствареним последицама: по односе међу државама, према жртвама на страни путника, посаде, отмичара, последицама по материјална добра. Посебно се анализира однос државе према отмици и отмичарима у виду давања политичког азила, дозволе екстрадиције извршиоца. Није изостављен ни државни тероризам анализом отмица ваздухоплова као терористичког акта државе. Сваку од наведених класификација прати пример извршених аката тероризма у посматраном историјском периоду са посебним освртом и приказом и анализа отмице америчког авиона "Boeing 727".

Четврти део разматра историјат активности међународних организација у области правног уређења забране отмице ваздухоплова, кроз активност невладиних и стручних удружења и међународних организација. С обзиром да међународни ваздухопловни саобраћај има велики значај за цело човечанство, ово питање изазвало је нарочиту пажњу ових организација са становишта заштите од незаконите отмице ваздухоплова и у покушају да се елиминишу утицаји разних конфликта држава и група на несметано спровођење међународне правне регулативе. У том циљу анализирана је активност Удружења за међународно право (*International Law Association*) које је по први пут у садржај своје активности проблеме из међународног ваздухопловног кривичног права унело у дневни ред XXIX конференције у Буенос Аиресу 1922. године, затим Института за међународно право који је на XXXV седници у Загребу 1971. године, такође покушао да дефинише појам „противправног скретања ваздухоплова“, избегавајући појам "отмице", сматрајући да је противправно скретање ваздухоплова учињено уколико је реализовано уз употребу силе. Такође, није изостављено и Међународно удружење за кривично право које је на XI конгресу у Будимпешти 1974. године имало на дневном реду отмицу авиона, на којој је усвојило закључке сведене у пет тачака, који су битно допринели напредку међународно кривичноправне легислативе у области отмице ваздухоплова, јасно дефинишући у једној од тачака завршног документа отмицу ваздухоплова као терористички акт, на иницијативу професора Универзитета у Штокхолму Jacoba W. F. Sunberga, који је поднео главни реферат на овом конгресу Међународног удружења за кривично право. Анализирана је и активност међународних организација и то Уједињених Нација која је о том питању (25.11.1970. године) усвојила опширну Резолуцију „против отмице ваздухоплова и других аката усмерених против безбедности ваздушног саобраћаја“, у којој се констатује да ти акти представљају повреду људских права па се осуђују без икаквог изузетка, и непуне три године након тога 20.06.1972. поново разматрала питање напада на цивилни ваздушни саобраћај и донела одлуку о осуди таквих аката. Специјализоване агенције ICAO - International Civil Aviation Organization, која је Чикашком конвенцијом 1944. године образована са циљем да развија начела и технику међународне ваздушне пловидбе и пружа помоћ државама чланицама у планирању и развијању међународног ваздушног саобраћаја. На крају је анализирана активност интерпола који је узео активно учешће након што су на генералној скупштини Interpola одржаној у Кјоту 1967. Године, као и на конференцији 1968. године у Техерану постављени захтеви да Interpol крене у акцију против тероризма, посебно против отмице авиона.

Пети део рада представља историјско-правни преглед основа забране отмице ваздухоплова путем мултилатералних уговора као извора прва, и то Токијске, Хашке и Монреалске конвенције. Поред разматрања правног основа, указује се на значај ових конвенција и то Токијске конвенције у томе што је извукла ваздухоплов у лету из правног вакуума и неизвесности у којој се често нашао због различитог регулисања репресивне власти државе у националном кривичном законодавству. Како ни Токијска конвенција није целовито регулисала питање отмице ваздухоплова за нове појаве и правна питања која су остала нерегулисана, указала се потреба за новом међународном конвенцијом. Разлози израде нове конвенције чији је нацрт сачинила Организација међународног цивилног ваздушног саобраћаја (ICAO), анализирани су овом делу. Усвајањем сачињеног нацрта након две године у Хагу усвојена је 14.10.1972. Хашка „Конвенција о сузбијању незаконите отмице ваздухоплова“. Празнине у Хашкој конвенцији, такође су идентификоване овом делу јер се указује да су постојала правна решења само за нападе извршене у самом ваздухоплову ради преузимања контроле над њим. Стога је у раду посвећена пажња и

Монтрелаској конвенцији која је посвећена сузбијању и других облика напада на цивилни ваздушни саобраћај. Такође, нису заобиђени ни међународни уговори који су регулисали противправни напад на ваздухоплове али нису искључиво посвећени борби против отмица ваздухоплова и то посебно члан 15. Женевске конвенције о слободном мору.

У шестом делу дисертације истражује се инкриминација отмице ваздухоплова у националним кривичним законодавствима, након чега се утврђује постојање основних обележја инкриминације отмице ваздухоплова у националним и међународним оквирима. Тако кандидат у наведеним оквирима идентификује објект отмице ваздухоплова, радње извршења отмице ваздухоплова, последице отмице ваздухоплова, субјекте извршења отмице ваздухоплова, у том делу разматра поред одговорности физичких лица и одговорност држава и правних лица. У наставку кандидат разматра противправност отмице ваздухоплова и основе искључења противправности, те у овом делу правилно издваја основе искључења противправности *Excusatio necessitatis*, право напуштања земље због „прогањања“ и ратно стање као основ искључења противправности. Кандидат је такође, у овом делу посветио пажњу врстама саучесништва у извршењу отмице ваздухоплова, кажњавању за покушај извршења отмице ваздухоплова у разним правним системима, припремним радњама отмице ваздухоплова и казањавању за исте у праву Југославије у посматраном периоду као и у праву других релевантних правних система. У наставку је извршен осврт на заступљене принципе за заснивање репресивне власти државе у случајевима отмице ваздухоплова, кажњавање за отмицу ваздухоплова и покушај унификације са историјским прегледом досадашње праксе, врсте и тежине изречених казни. На крају су обрађене превентивне мере које је препоручивао интерпол и друге међународне организације и њихов значај за безбедност ваздушног саобраћаја.

Седми део докторске дисертације обрађује историјат прилагођавања унутрашњег права у области отмице ваздухоплова и тиме његову интернационализацију. Обзиром да су Токијска, Хашка и Монреалска конвенција „закони-конвенције“ јер државе усвајањем и ратификацијом ових конвенција прихватају обавезу да уведу у своје законодавство извесне инкриминације које нису биле кодификоване у њиховом позитивном праву. Тако, пре него је ратификована Токијска конвенција дошло је до измене у Југословенском кривичном законодавству које су извршене по захтевима ове Конвенције. Истиче се да су на бази Хашке конвенције извршена усклађивања у кривичним законодавствима више земаља, и при том анализира ревизија Кривичног законика СФРЈ 1973. Године, уношењем нових кривичних дела (члан 272-а и 272-б), затим ревизија Федералног кривичног закона Сједињених Америчких Држава Законом бр. 45/1973, као и ревизије у Грчкој, Чехословачкој, Бугарској, Италији... У наставку је обрађена усклађеност прописа Југославије и Србије са овим конвенцијама. Такође у овом делу дат је историјат развоја идеје и покушаји стварања међународног кривичног суда, од првог суда за ратне злочине у Лајпцигу, након Првог светског рата, преко Нирнбершких принципа садржаних у Статуту Међународног војног суда до Оснивања међународног кривичног суда и његових надлежности. У наставку су анализирани проблеми и могућности стварања међународног суда који би имао искључиву надлежност суђења у постпцима отмице ваздухоплова.

У Закључном делу дисертације сумирани су резултати целокупно спроведеног истраживања.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

У докторској дисертацији под називом „ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА“ кандидата Томислава Трајковића остварени су сви научни и прагматички (друштвени) циљеви задати у пројекту и пријави теме докторске дисертације. Пре свега, на сазнајном плану, кандидат је у дисертацији путем аналитичког и критичког приступа релевантној литератури, меродавним изворима права, извршио класификацију отмица ваздухоплова, дао њихову историјску, политичку и кривичноправну анализу из које је извукао закључке који

досадашњим анализама отмице ваздухоплова и тероризма као ширег поља проучавања, нису били на такав начин обрађени.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Докторска дисертација са темом „ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА” самим насловом упућује на комплексан истраживачки и научни задатак, посебно ако се има у виду чињеница да су сегменти ове области недовољно истражени и да не постоји правноисторијска студија која их на свеобухватан начин обједињује. Кандидат је, примењујући методе и научне поступке, наведене у уводном делу дисертације, дефинисањем предмета, хипотеза и циљева истраживања дао систематичан и целовит приказ садржине међународних прописа којим се међународна заједница и бори са терористичким претњама по безбедност људи и политичке системе држава чланица међународне заједнице. Као вредност дисертације треба истаћи да је кандидат користио обиље правноисторијских извора, који у литератури нису анализирани са оваквим истраживачким приступом. Излагањем резултата истраживања, кандидат се водио од ширине аналитичког приступа материји, до синтетичког сажимања, које је довело до закључака, датих у последњем делу дисертације.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Докторска дисертација „ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА” урађена је у складу са пројектом који је кандидат Томислав Трајковић успешно одбранио на Правном факултету Универзитета у Нишу. Структура рада је логички правилно постављена и повезује обрађене тематске делове у складну целину. Приликом анализе истраживачких проблема коришћен је еклектични приступ, односно различити истраживачки методи, преваходно из области друштвених и нарочито, правних наука. Кандидат је прикупио и обрадио обимну литерарну грађу, као и обиље извора које је правилно и ваљано цитирао. Оригинално постављена структура рада, обим и однос тематских целина, методолошки приступ, изношење личних запажања и ставова о спорним питањима и ситуацијама које је анализирао током истраживања, нова, научно утемељена аргументација, као и сопствени закључци дају ваљану подлогу за закључак да је докторска дисертација резултат самосталног научно-истраживачког рада.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Увидом у биографију кандидата и предату документацију о испуњености обавеза предвиђених студијским програмом докторских студија права Правног факултета Универзитета у Нишу, Комисија је утврдила да кандидат Томислав Трајковић испуњава формалноправне услове за одбрану докторске дисертације предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Правног факултета у Нишу, као и другим релевантним правним прописима.

Поред тога, Комисија је мишљења да постоји усклађеност између одбрањеног пројекта докторске дисертације и израђене докторске дисертације, те да се ради о оригиналном начину анализирања проблема истраживања, да је дисертација резултат самосталног научноистраживачког рада кандидата и да као таква представља несумњив научни допринос науци историје права.

У светлу горе наведеног, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације под називом „ТЕРОРИЗАМ КРОЗ ИСТОРИЈУ СА ОСВРТОМ НА ОТМИЦЕ ВАЗДУХОПЛОВА У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА” и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Нишу да овај Извештај усвоји и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовану Комисије

8/18-01-001/23-041

Датум именовања Комисије

_____.2023.

Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Проф. др Небојша Ранђеловић, редовни професор Председник Ментор правноисторијска научна област <small>(Ужа научна област)</small>	Правни факултет Универзитета у Нишу <small>(Установа у којој је запослен)</small>
2.	Проф. др Милан Шкулић, редовни професор кривичноправна научна област <small>(Ужа научна област)</small>	Правни факултет Универзитета у Београду <small>(Установа у којој је запослен)</small>
3.	Проф. др Жељко Лазић, ванредни професор члан правна научна област <small>(Ужа научна област)</small>	Национална академија за безбедност <small>(Установа у којој је запослен)</small>
4.	Проф. др Александар Ђорђевић, ванредни професор члан Правноисторијска научна област <small>(Ужа научна област)</small>	Правни факултет Универзитета у Нишу <small>(Установа у којој је запослен)</small>

Датум и место:

_____.2023. године, Ниш